

MONIGNORAS ANTANAS VISKANTAS

(- 1942/3)

Antanas Viskantas gimė Žemaitijoje, mirė Vilniuje apie 1942/3 m., palaidotas Ras kapin se; kunigas, popiežiaus šambelionas, istorijos daktaras, Vilniaus krašto veik jas. Studijavo Romos, Liuveno ir Friburgo universitetuose, sigydamas teologijos, filosofijos bei kانون teisi doktoratus ir politini bei socialini moksl licenciat . Jo parašyti veikalai : *La Lithuanie et la Guerre*, 1917 ir *La Lithuanie Religieuse*, 1918 m. (Pasirašyti Antoine Viscont). Šiam paskutiniajam darbui, manoma, bus talkin s Friburge tuo metu drauge studijav s Stasys Šalkauskis. Pagrindin šio veikalo dal sudaro krikš ionišk j konfesij istorija, žangoje trumpai atvaizduota lietuvi tautos charakteris ir jos santykiai su vairiomis religijomis. Pabaigoje duota statistikos, apiman ios ir emigracijos didesnius kraštus, kaip Amerik , Anglij ir kita. Toji knyga buvo aktuali ir naudinga anais laikais, kada vakarai prad jo dom tis Pabaltijo tautomis.

Visuomenin veikla Vilniuje. Jau prieš I pasaulin kar dalyvavo Vilniaus lietuvi veikloje. 1906 m. buvo tarp delegat pas Vilniaus apskrities mokykl kuratori , Vilniaus Lietuvi Šelpimosi Draugijai organizuojant pirm j Vilniaus lietuvi dviklas mokykl . Jis taip pat buvo min tosios mokyklos programos komisijos narys. Po karo vyskupo J. Matulai io pakviestas Vilniaus kurijoje notaro pareigoms. Kurijoje dirbdamas R. Jalbrzykowskio laikais pateik daug istorin s dokumentuotos medžiagos A. Juknevi iaus studijai apie lietuvi bažnytin pad t Vilniaus krašte.

Kun. Viskantas buvo vienas iš organizatori ir steig j Vilniaus lietuvi Šv. Kazimiero jaunimui aukl ti ir globoti draugijos, steigtos Vilniuje 1925 m. Jis buvo pirmasis ir ilgametis centro valdybos pirmininkas, daug dirb s min tos draugijos skyri organizavime Vilniaus ir Suvalk kraštuose. Didžiai reikšmingas Vilniaus kraštui buvo šis darbas, pad j s sulaukyti priaugan ias kartas nuo sulenkimo ir daug prisid j s prie Vilniaus krašto kaimo švietimo bei jo kult rinimo.

Kun. Viskantas buvo vienas iš iniciatori ir steig j (pasiraš s status) 1932 m. steigtos Vilniuje Lietuvi Meno ir Literat ros Draugijos. Šiai draugijai pirmininkaudamas iki 1939 m., kada lenk valdžia j uždar , daug veik organizuodamas meno bei literat ros

vakarus, koncertus, vaidinimus. Kai kitoms Vilniaus krašto lietuvi organizacijoms buvo draudžiami bet kokie kult riniai parengimai, kun. A. Viskanto sumanumo ir asmenini ryši su takingais valdžios žmonėmis, Meno ir Literatros Draugijos vardu būdavo gaunami leidimai vaidinimams ir kitokiems kult riniams vakarams ne tiktai Vilniuje, bet visame Vilniaus krašte. Pavyzdžiui, tiktai 1938-1939 m. surengta 34 vakarai. Anais lenk priespaudos metais tai buvo ne tiktai svarbus lietuvi kultros ugdymo darbas, bet ir lietuvi tautinis rezistencijos reikalas Vilniaus krašte.

Daug nusipelnė kun. A. Viskantas yra ir Lietuvi Mokslo Draugijai. Buvo vienas iš jos organizatori ir steigėjų, ilgametis valdybos narys ir 1933-1938 draugijos pirmininkas. Kun. A. Viskanto pastangomis buvo suinventarizuotas ir sutvarkytas draugijos turtas. Kai 1938.VI.1 d. lenk administracin valdžia, uždariusi Lietuvi Mokslo Draugiją, jos kuratorium ir likvidatorium paskyrė lenk adv. W. Clowsk, kun. A. Viskantas dar daug žygi vairias administracijos ir švietimo staigas bei pas aukštuosius valdžios pareigūnus, norėdamas apsaugoti draugijos turtą nuo sunaikinimo ir atgauti teisę veikti. Kai Vilniaus kraštas grąžo Lietuvai ir Lietuvi Mokslo Draugija atgavo teises, 1940 m. kun. A. Viskantas vėl buvo išrinktas šios draugijos pirmininku ir jai vadovavo iki jos jungimo Lietuvos Mokslo Akademijai.

Kun. A. Viskantas dalyvavo ir kitose lietuviškų organizacijų veikime, kaip Lietuvi kreditinio kooperatyvo taryboje, labdaros draugijose ir kt. Yra skaitęs apsilankęs paskaitas vairiuose mokslo, meno bei literatros pobūviuose, bendradarbiavo Vilniaus spaudoje, *Lietuvi Tautoje* ir kt. Savo bažnytines pareigas ilgus metus jo Vilniaus Šv. Kryžiaus — Bonifratrų bažnyčioje.

Savo veikloje kun. A. Viskantas buvo labai savarankiškas, nemėgo tartis su kitais, savo mintis pateikdavo konkrečiais išdirbtais planais.

Privačiame gyvenime užsidarė, kuklus. Jo ilgesnis laikotarpis turėtas gyvenamasis butas Odmini gatvėje buvo labai paprastas — be mokslo ar meno žymių. Asmeniniam gyvenime buvo vienišas, nedaug turėjęs artimesnių, sau palankių žmonių. Viešuose — reprezentaciniuose pasirodymuose būdavo iškilus ir takingas, išryškindamas savo nuopelnus, ne žėisdavo kitais.

Ver. Kulbokienė

Bostonas